# DZIENNIK URZĘDOWY
## MINISTERSTWA ROLNICTWA I REFORM ROLNYCH

Warszawa, 28 kwietnia 1951 — Nr 6 — Poz. 43

TREŚĆ:



## 43
## ZARZĄDZENIE
## MINISTRA ROLNICTWA I REFORM ROLNYCH
z dnia 9 marca 1951 r.

**o zapobieganiu i zwalczaniu brucelozy bydła (choroby Baurga)**

(Nr W.L.III-4/6/51)

1. W razie stwierdzenia podejrzenia o brucelozę bydła podczas wykonywania czynności zawodowych w oborze, lekarz weterynarii wezwany przez posiadacza do porodu, poronienia, odklejenia łożyska, pobrania prób krwi, mleka lub spermy albo wykonujący czynności te z urzędu, aż do ostatecznego ustalenia rozpoznania winien:
   a) przeprowadzić dochodzenia, mające na celu ustalenie istoty choroby i jej źródła oraz stwierdzenie wszelkich okoliczności wskazujących na możliwość przeniesienia zakażenia na inne zwierzęta, do innych zagród lub do innych miejscowości;
   b) zarządzić natychmiastowe odosobnienie zwierząt chorych i podejrzanych o brucelozę, o ile tego nie dokonał uprzednio już posiadacz, w oddzielnym specjalnie na ten cel przeznaczonym pomieszczeniu, a jeśli to ze względów gospodarczych jest trudne do wykonania, umieścić je osobno w odpowiednio oddzielonej części obory na stanowiskach znajdujących się w dolnym przebiegu ścieków.
2. Z uwagi na niebezpieczeństwo rozwlekania choroby każdy przypadek przedwczesnego porodu lub poronienia, nie spowodowanego czynnikami mechanicznymi, uważać należy za wzbudzający podejrzenie o brucelozę.
3. W każdym przypadku przedwczesnego porodu lub poronienia, wzbudzającego podejrzenie o brucelozę bydła, lekarz weterynaryjny powinien nadto:
   a) pobrać i przesłać do badania rozpoznawczego części łożyska, zwłaszcza chorobowo zmienione liścienie (kotyledony) albo płód w całości lub tylko jego żołądek wraz z treścią (po podwiązaniu przełyku i dwunastnicy) albo przekrwiony odcinek jelita cienkiego płodu przy ścisłym przestrzeganiu przepisów załącznika Nr 1;
   b) przesłać do serologicznego badania próbkę krwi i mleka pobraną po raz pierwszy od krowy — porzutki w 10 — 15 dni oraz w razie ujemnego wyniku pierwszego badania ponownie w 3 — 4 miesiące po poronieniu.
4. W każdym państwowym lub spółdzielczym gospodarstwie powinna znajdować się specjalna oddzielna obora do wycieleń t.zw. porodówka, urządzona zgodnie z przepisami załącznika Nr 3.
5. Zwierzęta wykazujące oznaki zbliżającego się porodu lub poronienia jak również krowy — porzutki, o ile poronienie nastąpiło w oborze ogólnej, należy zawsze umieszczać w porodówce i przetrzymywać je tam przez co najmniej 10 dni po ustąpieniu wypływu z pochwy.

   Przed powrotem do właściwej obory ogólnej krowy podlegają dokładnemu oczyszczeniu i wymyciu. Zewnętrzne narządy płciowe, ogon, wymię i kończyny krów — porzutek muszą być nadto uprzednio odkażone 3% roztworem lizolu.
6. W każdym przypadku poronienia lub porodu przedwczesnego posiadacz zwierzęcia winien wezwać lekarza weterynaryjnego.

   Do chwili przybycia lekarza weterynaryjnego posiadacz powinien:
   a) odosobnić zwierzęta chore, nie wpuszczać do pomieszczeń dla bydła osób postronnych z wyjątkiem personelu weterynaryjnego i osób, którym zostało powierzone oprzątanie zwierząt i opieka nad nimi;
   b) wydalony płód i popłód przechować w chłodnym miejscu, zabezpieczonym od dostępu osób postronnych, zwierząt, ptactwa, much i t.p., położonym z dala od obór i zapasów (magazynów) pasz;
   c) dopilnować, aby do zagrody nie wprowadzano innego bydła i nie wyprowadzano (wypędzano, wywożono, wynoszono) z niej bydła żywego, padłego lub zabitego, oraz aby poza obręb gospodarstwa nie wynoszono (wywożono) porzuconych płodów i popłodów, jako też nawozu, paszy, ściółki oraz narzędzi, przedmiotów i sprzętu oborowego, z którymi miały styczność zwierzęta chore lub podejrzane.

   Przepisy punktu niniejszego nie ograniczają możliwości odstawy do rzeźni zwierząt przeznaczonych na rzeź oraz zwierząt poddanych ubojowi z konieczności.
7. W oborach zakażonych brucelozą wskazane jest stosowanie sztucznego unasieniania.
8. Zwierząt zakażonych brucelozą nie należy sprzedawać do celów hodowlanych.
9. W oborach dla bydła nie należy umieszczać świń.
10. Należy zawsze pamiętać, że ustanie przypadków ronienia nie dowodzi, iż stado (obora) jest wolne od brucelozy.

    Przy zakupie nowych sztuk należy również pamiętać o utajonej postaci brucelozy z tym, że zwierzęta, zwłaszcza jałówki ze stada (obory) zakażonego, mogą być nosicielami zarazków także w tym przypadku, gdy przed ciążą lub w czasie jej trwania nie reagowały serologicznie dodatnio oraz pomimo, że w stadzie, z którego pochodzą, nie było przypadków poronień.
11. Badaniu na brucelozę podlega całe pogłowie bydła znajdującego się w gospodarstwie łącznie z bydłem stanowiącym prywatną własność pracowników gospodarstwa lub z bydłem obór przyzagrodowych członków rolniczych spółdzielni produkcyjnych.

### II. „Obora zakażona brucelozą — zamknięta".

12. W razie stwierdzenia brucelozy na podstawie wyników badań rozpoznawczych (załącznik Nr 1) w wypadku, gdy rozpoznanie dotyczy znacznej ilości pogłowia bydła w oborze, oborę taką należy uznać za zakażoną brucelozą, pozostawiając wszystkie zwierzęta w dotychczasowym pomieszczeniu. Oborę taka określa się jako „oborę zakażoną brucelozą — zamkniętą".
13. Zwierzęta serologicznie ujemne obory zamkniętej podlegają szczepieniu szczepionką S 19 zgodnie z przepisami załącznika Nr 2.

    Na wniosek zainteresowanych gospodarstw Ministerstwo Rolnictwa i Reform Rolnych może zezwolić na określonych terenach na stosowanie szczepionki S 19 również do szczepienia sztuk serologicznie dodatnich.

    Stosowanie jakichkolwiek innych szczepionek przeciwko brucelozie bydła jest wzbronione. Na wyjątki zezwolić może Ministerstwo Rolnictwa i Reform Rolnych.
14. Zwierzęta zakażone Brucella abortus w sposób naturalny podlegają oznakowaniu przez wycięcie trójkąta pośrodku lewego ucha.

    Znakowanie takich zwierząt w odmienny niż wyżej podany sposób może być dokonywane za uprzednią zgodą Ministerstwa Rolnictwa i R.R.
15. Bydło obór zamkniętych podlega raz do roku obowiązkowemu badaniu krwi, przeprowadzanemu zgodnie z przepisami załącznika Nr 1.

16. Obora zamknięta wymieniona w pkt. 13, ust. 1, po upływie 4 lat od chwili ujawnienia w niej po raz pierwszy zwierząt serologicznie dodatnich, może być uznana za samowyleczoną i traktowana na równi z oborą wolną od brucelozy o ile:
   a) w ciągu tego czasu nie wprowadzano do niej żadnych nowych zwierząt, oraz —
   o ile w ciągu czwartego roku:
   b) nie ujawniono zwierząt wykazujących dodatnie miano serologiczne krwi lub mleka,
   c) nie było przypadków poronień, spowodowanych przez Brucella abortus, lub porodów przedwczesnych,
   d) nie stwierdzono Brucella arbotus przy bakteriologicznym badaniu popłodów w przypadkach zatrzymania łożyska i przy badaniu mleka.
17. Obsługa zwierząt w oborach zamkniętych powinna być zaopatrzona w specjalną odzież roboczą i gumowe buty ochronne. Odzież ta i obuwie winny być używane przez obsługę tylko w obrębie gospodarstwa. Po zakończonej pracy należy pozostawiać ją w przeznaczonym na ten cel miejscu. Odzież robocza podlega okresowemu odkażaniu przynajmniej raz w tygodniu z tym, że co najmniej raz na dwa tygodnie winna być zmieniana.
18. Przed drzwiami wejściowymi do obory zakażonej należy umieścić odpowiednie maty, które winny być stale utrzymywanie w stanie wilgotnym przez częste zlewanie ich środkami odkażającymi, albo odpowiednie naczynie (wiadro) ze środkiem odkażającym.
19. Cielęta — noworodki, pochodzące od krów obory zakażonej należy trzymać co najmniej 1 miesiąc indywidualnie w kojcach cielętnika względnie w budkach zimnego wychowu, odłączając je od matek bezpośrednio po urodzeniu. Po odpojeniu ich siarą, od piątego dnia przejść należy na pojenie mlekiem przegotowanym lub pasteuryzowanym. Cielętnik powinien być położony z dala od obór i w miarę możności posiadać oddzielną obsługę.
20. Krowy — porzutki, krowy, które porodziły przedwcześnie oraz krowy, które wykazywały zmiany chorobowe w narzadach rodnych po porodzie, mogą być kryte po całkowitym wyleczeniu, nie wcześniej jednak jak w 3 miesiące po porodzie lub poronieniu. Wyleczenie musi być stwierdzone przez lekarza wet.
21. Do krycia krów i jałówek w oborze zakażonej wskazane jest używać nie reagującego buhaja z tej samej obory. W razie, gdy jest to niemożliwe, wówczas dopuszczalne jest używanie do krycia takiego buhaja serologicznie dodatniego, który nie wykazuje zmian w narządach płciowych.
22. Buhaja przebywającego w oborze zakażonej nie wolno używać do krycia jakiegokolwiek innego bydła poza tą oborą.
23. Celem szybszego stłumienia brucelozy wskazane jest następujące postępowanie:
   a) buhaje uznane na podstawie wyników badania serologicznego lub bakteriologicznego za zakażone brucelozą, wykazujące ponadto zmiany chorobowe w narządach płciowych lub spermie — należy poddawać natychmiastowej kastracji lub przeznaczyć na rzeź;
   b) buhaje zakażone brucelozą, lecz nie wykazujące wyżej wymienionych zmian chorobowych, o ile nie mogą być przeznaczone do wyłącznego krycia krów obory zakażonej, należy bezwzględnie wyłączyć z hodowli (kastracja);
   c) zwierzęta uznane na podstawie wyników badania rozpoznawczego za zakażone brucelozą bydła, a nie opłacające się gospodarczo np. krowy jałowe, małomleczne lub dotknięte również innymi schorzeniami, należy możliwie jak najszybciej kierować na rzeź.

   Buhaje wymienione wyżej (lit. a oraz b), o ile nie zostały wytrzebione, podlegają przymusowi uboju.
24. Zwierzęta wymienione w pkt. 23, dostarczane celem uboju do najbliższej rzeźni publicznej, zgodnie z obowiązującymi w tym względzie przepisami, winny być zaopatrzone w jednostkowe świadectwa miejsca pochodzenia zwierząt z czytelną adnotacją — „Bang”, wpisaną w ukos drukowanej treści formularza świadectwa.
25. Narządy płciowe i krew zwierząt wymienionych w punkcie 24 podlegają nieszkodliwemu usunięciu w sposób zgodny z obowiązującymi przepisami o badaniu zwierząt rzeźnych i mięsa.
26. Wymię, nie wykazujące zmian chorobowych, może być dopuszczone do spożycia jako warunkowo zdatne.
27. Mięso zwierząt uznanych za zakażone brucelozą bydła może być dopuszczone do spożycia bez ograniczeń.
28. Mleko z obór zakażonych może być oddawane do obrotu (mleczarni) tylko z wyraźną deklaracją, iż pochodzi ono od krów obory zakażonej brucelozą i podlega obowiązkowemu przegotowaniu lub pasteuryzowaniu.

   Mleko z takich obór zużywane we własnym gospodarstwie zarówno do konsumcji ludzi, jak i zwierząt winno być uprzednio należycie przegotowane.
29. Pastwiska, na których pasły się zwierzęta zakażone brucelozą, mogą być przeznaczone do użytku przez zwierzęta zdrowe dopiero po upływie 3 miesięcy.
30. Siano zebrane z łąk, na których w tym samym roku wypasane były zwierzęta zakażone brucelozą, należy przez przeciąg 2 miesięcy przechowywać w oddzielnych stogach lub pomieszczeniach i dopiero po upływie tego czasu przeznaczać je na paszę lub do wywozu poza obręb zakażonego gospodarstwa lub łąki (pastwiska).

   Siano z takich łąk może być bez ograniczeń zużyte w oborze zakażonej.
31. Zbiorniki wód stojących (sadzawki, stawy i t.d) mogą być używane do pojenia zwierząt zdrowych dopiero po upływie 3 miesięcy od chwili zaprzestania pojenia w nich zwierząt zakażonych brucelozą bydła.
32. W oborach zakażonych wskazane jest używanie ściółki torfowej, której kwaśne oddziaływanie hamuje rozwój Brucella abortus.
33. Nawóz, ściółkę i t.p. należy usuwać na ogrodzony gnojownik położony w odległości nie bliższej jak 100 metrów od obory lub wywozić na specjalnie przystosowanym wozie na odgrodzony w tym celu odcinek pola, na którym układa się go w kopce na przeciąg 3 tygodni celem biotermicznego wyjałowienia zgodnie z przepisami zał. Nr 4.
34. Obora zakażona brucelozą bydła podlega obowiązkowi oczyszczania i odkażania w sposób podany w zał. Nr 4

### III. Obora pod kontrolą

35. Oborę, w której stwierdzono brucelozę bydła i z której usunięto zwierzęta zakażone w sposób naturalny zjadliwą Brucella abortus, określa się jako **„oborę pod kontrolą”**, pod warunkiem, że całe pogłowie bydła z wyjątkiem buhajów w wieku ponad 9 miesięcy, po wyeliminowaniu zwierząt reagujących serologicznie dodatnio, poddane zostało szczepieniu niezjadliwą kulturą brucelli S 19.
36. W oborze pod kontrolą obowiązują następujące zasady:
   a) wprowadzanie nowych zwierząt, pochodzących z innych zagród nawet tego samego posiadacza, dopuszczalne jest tylko wówczas, gdy zostały one na dwa tygodnie przedtem poddane badaniu krwi (aglutynacja i ewentualnie wiązanie dopełniacza) z wynikiem ujemnym oraz zaszczepione szczepionką S 19.

   Ponadto u krów obowiązuje w każdym przypadku ujemny wynik serologicznego badania mleka, a u buhajów — prócz badania klinicznego — ujemny wynik serologicznego badania krwi i spermy oraz bakteriologicznego badania spermy,
   b) w każdym przypadku poronienia w oborze pod kontrolą należy przeprowadzać bakteriologiczne badania popłodu lub płodu na obecność zjadliwych Brucella abortus,
   c) wszystkie zwierzęta podlegają badaniu krwi przeprowadzanemu w odstępach sześciu miesięcy, przyczym należy śledzić wysokość miana aglutynacyjnego, które winno stopniowo opadać. W razie nagłego podniesienia się miana, po uprzednim jego opadaniu, należy zwierzę takie uważać za podejrzane o zakażenie się brucelozą i przekazać do obory zamkniętej, lub o ile względy gospodarcze za tym przemawiają, skierować na rzeź.
37. W oborze pod kontrolą obowiązują przepisy punktów 1 — 11, 14, 17 — 20 oraz 23 — 27.
38. W przypadku wystąpienia w oborze pod kontrolą ronienia, wywołanego zjadliwą Brucella abortus na skutek przełamania odporności, krowę-porzutkę należy odosobnić w porodówce lub w innym oddzielnym pomieszczeniu aż do chwili całkowitej inwolucji narządów rodnych, następnie zaś przekazać ją do obory zakażonej brucelozą — zamkniętej lub, o ile to ze względów ekonomicznych jest niepożądane, na rzeź.
39. Obora pod kontrolą podlega obowiązkowi oczyszczania i odkażania w sposób podany w załączniku Nr 4.

### IV. Obora wolna od brucelozy.

40. Za wolną od brucelozy może być uznana:
   a) obora, do której w ciągu ostatniego roku nie wprowadzano nowego bydła oraz o ile nie było w niej

przypadków ronienia spowodowanego przez Brucella abortus a trzykrotne badania serologiczne przeprowadzane w odstępach 4 miesięcy dały wyniki ujemne,

b) obora pod kontrolą, do której w ciągu ostatnich 3 lat nie wprowadzano nowego bydła oraz o ile w ciągu ostatnich dwóch lat nie było w niej przypadków ronienia wywołanego przez Brucella abortus na skutek przełamania odporności, a trzykrotne badania serologiczne, przeprowadzane w ciągu trzeciego roku w odstępach 4 miesięcy, dały wyniki ujemne.

41. Celem ochrony obory wolnej od brucelozy przed zawleczeniem Brucella abortus posiadacz winien:

a) spowodować przeprowadzenie w ciągu roku dwukrotnego badania krwi całego pogłowia bydła, począwszy od 6 miesiąca życia;

b) młodzież (cielęta i jałownik) trzymać oddzielnie, w oddzielnych cielętnikach i wychowalniach cieląt. W razie, gdy ze względów gospodarczych, jest to niemożliwe należy dla młodzieży odgrodzić część obory ogólnej i to w górnym przebiegu ścieków gnojówkowych.

Do osiągnięcia 4 miesięcy życia wskazane jest przetrzymywać cielęta w oddzielnych wychowalniach względnie w budkach zimnego wychowu.

Przy wypajaniu cieląt mlekiem postępować należy według przepisów punktu 19. W razie konieczności cielęta wyjątkowo mogą być karmione mlekiem dostarczanym z mleczarni pod warunkiem uprzedniego przegotowania go;

c) zapewnić zwierzętom należyte warunki sanitarno-higieniczne, a mianowicie: suche, czyste, widne i dobrze przewietrzane pomieszczenia, prawidłowe żywienie paszą zawierającą dostateczną ilość witamin i soli mineralnych, zwłaszcza wapnia i fosforu, przy zachowaniu odpowiedniego stosunku pasz treściwych do objętościowych, staranną opiekę i troskliwą pielęgnację zwierząt, w lecie ruch na dobrym, niepodmokłym pastwisku, w zimie zaś odpowiednie przechadzki na świeżym powietrzu i t.d.;

d) do obsługi zwierząt przeznaczyć osoby zdrowe, niezakażone brucelozą lub inną chorobą przenoszącą się na zwierzęta oraz niezatrudniane przy oprzątaniu i pielęgnacji innego bydła;

e) zwierzęta obory wolnej od brucelozy bydła wypasać na pastwiskach przeznaczonych wyłącznie dla tych zwierząt;

f) w wypadkach konieczności gospodarczej nabywać nowe zwierzęta tylko z obór uznanych za wolne od brucelozy bydła i uprzednio zbadane (krew, mleko, sperma);

g) do krycia krów i jałówek używać własne zdrowe buhaje lub stosować sztuczne unasienianie;

h) buhaje obór uznanych za wolne od brucelozy mogą być używane do krycia krów z innych obór, ale tylko wolnych od brucelozy;

i) wzywać do udzielania pomocy zwierzętom zwłaszcza przy porodach tylko uprawniony personel służby weterynaryjnej;

j) zwierzęta wykazujące objawy zbliżającego się porodu umieszczać w osobnym pomieszczeniu dla wycieleń i przetrzymywać je tam przez 10 dni po ustąpieniu wypływu z pochwy; przed powrotem do właściwej obory ogólnej, krowy muszą być dokładnie oczyszczone i wymyte ciepłą wodą i mydłem;

k) w przypadku poronienia lub przedwczesnego porodu mają zastosowanie przepisy pkt. 2, 3 i 6;

l) w przypadku poronienia nie dopuścić do usunięcia krowy — porzutki poza obręb gospodarstwa aż do zbadania i ostatecznego ustalenia przyczyny poronienia.

Wyjątek stanowią krowy podlegające w związku z porodem ubojowi z konieczności pod warunkiem, że porzucony płód i łożysko zostaną przesłane do zbadania w weterynaryjnej pracowni rozpoznawczej.

W razie stwierdzenia, na podstawie wyników badań rozpoznawczych, zakażenia Brucella abortus, obora dotychczas wolna od brucelozy, z której krowa-porzutka pochodziła, podlega przepisom punktów 12 — 34 lub, jeżeli usunięte z niej zostały zwierzęta zakażone, — przepisom punktów: 35 — 39;

ł) poddawać oborę dokładnemu oczyszczaniu i odkażaniu przeprowadzanemu przynajmniej 2 razy do roku w sposób podany w zał. Nr 4, niezależnie od stałego utrzymywania czystości pomieszczeń i zwierząt.

42. Uznanie obory za wolną od brucelozy może być cofnięte, o ile dwukrotnie stwierdzone zostaną przekroczenia wytycznych zawartych w punkcie 41.

## V. Przepisy końcowe.

43. Nierozerwalną część składową niniejszego zarządzenia stanowią następujące załączniki:

a) zał. Nr 1 Instrukcja o pobieraniu i badaniu rozpoznawczym prób mleka, spermy oraz materiałów anatomo-patologicznych przy brucelozie bydła.

b) zał. Nr 2 Instrukcja o szczepieniu przeciw brucelozie bydła.

c) zał. Nr 3 Instrukcja o urządzeniu porodówki (obory do wycieleń).

d) zał. Nr 4 Instrukcja o sposobie oczyszczania i odkażania przy brucelozie bydła.

44. Zarządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Min. Rol. i R.R. Równocześnie tracą moc obowiązującą następujące zarządzenia: Nr Wet/4-IV-20/14 z dnia 7.V.1948 r. w sprawie zwalczania choroby Banga (brucelozy) u bydła (Dz. Urz. Min. Rol. i R.R. Nr 11 ex 1948, poz. 48), Nr W.L.I-9/30 z dnia 15.XII.1949 r. w sprawie szczepienia przeciwko brucelozie bydła szczepionką S 19 (Dz. Urz. Min. Rol. i R.R. Nr 19 ex 1949 r. poz. 102) oraz Nr W.L.III-4/6/50 z dnia 9.III.1950 r. w sprawie zwalczania brucelozy bydła szczepionką S 19.

Minister: wz St. Tkaczow

Załącznik Nr 1

## INSTRUKCJA

### o pobieraniu i badaniu rozpoznawczym prób krwi, mleka, spermy oraz materiałów anatomo-patologicznych przy brucelozie bydła.

### I. Badanie krwi

1. Pobierania krwi nie należy przeprowadzać bezpośrednio po tuberkulinizacji i nie częściej, jak po upływie 8 tygodni od ostatniego badania krwi na brucelozę.
2. Krew należy pobrać od wszystkich sztuk (z wyjątkiem wołów) począwszy od 6 miesięcy życia, które znajdują się w danej zagrodzie.
3. Krew pobiera się z żyły jarzmowej na wysokości górnej 1/3 szyi.
4. Miejsce pobrania krwi należy przed wkłuciem igły odkazić alkoholem.
5. Do pobrania krwi należy używać świeżej igły dla każdego zwierzęcia.
6. Krew należy pobierać do wyjałowionych próbówek, nadesłanych przez weterynaryjne pracownie rozpoznawcze i oznaczonych liczbą porządkową, odpowiadającą spisowi zwierząt w danej oborze.
7. Pobrane próby krwi należy przesłać do właściwej terenowo weterynaryjnej pracowni rozpoznawczej. Celem zapobieżenia biciu się próbówek należy pod stelarz oraz na wierzch próbówek położyć odpowiednią warstwę papieru lub waty. Na górnej warstwie waty należy położyć wykaz zwierząt, poczym skrzynkę zamknąć i wysłać gońcem lub jako przesyłkę ekspresową.
8. Badanie krwi w pracowniach przeprowadzać należy przy pomocy aglutynacji probówkowej w rozcieńczeniach 1:12,5; 1:25; 1:50 i 1:100, a w wypadkach wątpliwych również odczynu wiązania dopełniacza.

   Krew buhajów należy badać za pomocą obydwu reakcji.
9. Miano aglutynacyjne 1:50 uważa się za dodatnie, miano aglutynacyjne 1:25 uważa się za wątpliwe.
10. Wszystkie pracownie rozpoznawcze obowiązane są używać do badania jednakowego antygenu oraz prowadzić jednolitą technikę badań serologicznych

### II. Badanie mleka

1. Do badania przesyła się mleko w ilości co najmniej 100 ml z każdej ćwiartki oddzielnie. Wymię uprzednio starannie obmywa się ciepłą wodą i mydłem, odkaża się strzyki 70% alkoholem, osusza watą lub jałową gazą, po czym dopiero zdaja się kilka pierwszych wytrysków mleka do przeznaczonego w tym celu kubła, a następnie do specjalnie przygotowanego jałowego naczynia, napeł-

niając je całkowicie, aby uniknąć zmaślania. Pobrane próby mleka należy natychmiast wstawić do zimnej wody, by je odpowiednio przechłodzić, następnie celem zapobieżenia ścięciu się mleka w czasie przesyłki (zwłaszcza w porze ciepłej) należy na 100 ml mleka dodać 0,5 g kwasu bornego lub 5 kropli 0,2% Kalium bichromatum. Do badania najlepiej pobierać mleko z udoju rannego.

2. Do badań serologicznych mleka na brucelozę może być stosowana aglutynacja próbówkowa lub próba pierścieniowa.
3. Miano aglutynacyjne mleka z poszczególnych ćwiartek 1:50 uważa się za wynik dodatni, miano aglutynacyjne 1:25 za wątpliwy.

### III. Badanie spermy

1. Spermę należy pobierać od buhajów do jałowych próbówek przy użyciu sztucznej pochwy wyjałowionej alkoholem.
2. Próbówki z pobraną spermą należy umieścić w termosie z lodem i przesłać wraz z pismem przewodnim, zawierającym wyniki badania klinicznego do Zakładu Chorób Bydła P.I.W. w Puławach lub odpowiedniej terenowo weterynaryjnej pracowni rozpoznawczej. Jednocześnie ze spermą należy przesłać do badania krew badanego buhaja.
3. W razie niemożności pobrania prób nasienia należy zwrócić się do Zakładu Chorób Bydła P.I.W. lub właściwej terenowo weterynaryjnej pracowni rozpoznawczej, celem wydelegowania wyspecjalizowanego pracownika.
4. Badanie spermy winno być przeprowadzone serologicznie (miano aglutynacyjne 1 : 25 — wynik dodatni) i bakteriologicznie ( preparat mazany, wysiew i szczepienie świnek morskich).

### IV. Sposób pobierania i przesyłania prób w przypadku poronienia

1. W przypadku poronienia lekarz weterynarii przeprowadzający badanie obowiązany jest niezwłocznie przesłać do badania do właściwej weterynaryjnej pracowni rozpoznawczej wraz z pismem przewodnim, co najmniej 2 — 3 kotyledony łożyska (przede wszystkim patologicznie zmienione). Następnie należy przesłać do serologicznego badania próbę krwi i mleka pobraną po raz pierwszy od krowy-porzutki w 10 — 15 dni oraz w razie ujemnego wyniku pierwszego badania ponownie w 3—4 miesiące po poronieniu.
2. Przy przesyłaniu płodu, żołądka, lub odcinka jelita należy uważać by były zapakowane w skrzynkę z podściółką z torfu lub trocin, w którą mógłby wsiąkać wydzielający się ewentualnie płyn .Dla zabezpieczenia przed gniciem płód, jelito lub żołądek należy owinąć w szmatkę napojoną 1% roztworem formaliny lub 1% roztworem karbolu i dokładnie wyżętą.
3. Pracownia przeprowadzi bakteriologiczne badanie próbek łożyska na obecność Brucella abortus i prątków gruźlicy, a w wypadku ujemnych wyników badania na brucelozę przeprowadzi serologiczne badanie krwi i mleka.

Załącznik Nr 2.

## INSTRUKCJA

### o szczepieniu przeciw brucelozie bydła.

1. Do szczepienia może być używana szczepionka żywej hodowli szczepu Buck 19 Brucella abortus, produkowana przez Państwowy Instytut Weterynaryjny w Puławach.

   Stosowanie jakichkolwiek innych szczepionek przeciw brucelozie bydła jest wzbronione. Na wyjątki zezwolić może Ministerstwo Rolnictwa i Reform Rolnych.
2. Szczepienie może być przeprowadzane tylko w:
   a) oborach zakażonych brucelozą — zamkniętych,
   b) oborach pod kontrolą.
3. Szczepieniu podlega bydło w wieku od 6 — 9 miesięcy. W razie istotnej potrzeby szczepienie może być przeprowadzone również u jałówek starszych, a nawet krów z tym, że zwierzęta zdatne do rozpłodu nie mogą być pokrywane wcześniej, niż po upływie 2 miesięcy od chwili zaszczepienia. Zwierzęta należy szczepić po jednorazowym badaniu krwi.

   Nie należy poddawać szczepieniu krów i jałówek cielnych powyżej 4 miesięcy ciąży, jak również buhajów w wieku powyżej 9 miesięcy.
4. Szczepienie przeprowadza się z boku na szyi w formie zastrzyku podskórnego 5 ml szczepionki S 19, zawierającej co najmniej 60 miliardów żywych pałeczek.

   Lekarz weterynarii przy przeprowadzaniu zabiegu szczepienia winien zachowywać zawsze należytą ostrożność, aby uniknąć ewentualnego zakażenia siebie lub innych osób.
5. W oborach, w których przeprowadzane będzie szczepienie, obowiązkowo musi być urządzona izolowana porodówka odpowiadająca wymogom podanym w załączniku Nr 3. Pomieszczenie to w czasie postoju w nim zwierząt winno być możliwie jak najczęściej i najstaranniej oczyszczane i odkażane, w sposób wskazany w załączniku Nr 4.
6. W każdym przypadku poronienia lub przedwczesnego porodu u zwierzęcia poddanego szczepieniu S 19, należy przesłać do zbadania na brucelozę próbki łożyska i próbkę krwi do właściwej terenowo weterynaryjnej pracowni rozpoznawczej, dołączając dokładne dane w piśmie przewodnim wg. wzoru ustalonego dla wysyłki materiałów anatomo-patologicznych.
7. Przy stosowaniu szczepionki S 19 należy przestrzegać następujących wskazań:
   a) W przypadku stwierdzenia tylko jednej sztuki zakażonej brucelozą zwierzę takie należy eliminować z obory, nie przeprowadzając szczepienia pozostałych sztuk. Po upływie 8 tygodni od daty pierwszego badania pozostałe zwierzęta należy poddać ponownemu badaniu i w razie ujawnienia dalszych sztuk zakażonych wszystkie zwierzęta serologicznie ujemne takiej obory poddać należy szczepieniu S 19.

      O ile ze względów gospodarczych zakażona krowa nie może być eliminowana z zagrody i pozostanie w oborze, to wówczas należy wszystkie sztuki serologiczne ujemne przeszczepić szczepionką S 19.
   b) w przypadku ujawnienia w oborze tylko zwierząt reagujących wątpliwie (podejrzanych) podlegają one po upływie 8 tygodni od daty pierwszego badania ponownemu badaniu na brucelozę, od wyniku którego uzależnia się przeprowadzenie szczepienia;
   c) w razie kilkakrotnego badania bydła na brucelozę przed dokonaniem szczepienia S 19, przeprowadzenie szczepienia uzależnić należy od wyników wszystkich dotychczasowych badań, zestawionych najlepiej na jednym arkuszu.
8. Zwierzęta serologicznie ujemne poddane szczepieniu S 19 winny być oznakowane przez nałożenie na lewe ucho kolczyka zawierającego liczbę bieżącą, rok szczepienia oraz napis: „S 19".
9. Państwowy Instytut Weterynaryjny obowiązany jest do prowadzenia ścisłej ewidencji, w której oprócz daty wysyłki i ilości szczepionki odnotowywać należy nazwisko, imię i adres lekarza weterynaryjnego oraz nazwę i adres gospodarstwa, w którym szczepionka ma być zużyta. Księga kontroli (ewidencji) wysyłek szczepionki winna być okazana na każde żądanie przedstawiciela Ministerstwa Rolnictwa i Reform Rolnych.
10. Szczepionka S 19 winna być używana możliwie natychmiast, a najpóźniej w trzecim dniu po otrzymaniu przez lekarza weterynaryjnego w terminie nie przekraczającym okresu jej ważności. Aż do chwili zastrzyku szczepionkę należy przetrzymywać w chłodzie (w temperaturze od 0° do + 4°C — w termosie z lodem Lyophilizowana szczepionka może być przechowywana w chłodnym i ciemnym miejscu przez dłuższy okres czasu.
11. Lekarz weterynaryjny przeprowadzający szczepienie winien zaznajomić posiadaczy bydła z wytycznymi o zapobieganiu i zwalczaniu brucelozy bydła, celem ścisłego ich przestrzegania i stosowania.

Załącznik Nr 3.

## INSTRUKCJA

### o urządzeniu porodówki (obory do wycieleń).

1. Porodówka powinna znajdować się w miarę możności w oddzielnym, specjalnie na ten cel przeznaczonym, budynku.
2. Ilość stanowisk w porodówce powinna wynosić dla gospodarstw posiadających:
   a) 60 — 100 i więcej krów — 10% ogólnej ilości posiadanych krów;
   b) 40 — 60 krów — 12% ogólnej ilości posiadanych krów;
   c) mniej niż 40 krów — 15% ogólnej ilości posiadanych krów.
3. Stanowiska dla rodzących krów, bez ścianki dzielącej

od korytarza, powinny posiadać następujące wymiary: długość 3 m, szerokość 2 m, a wysokość przegrody między stanowiskami 1,3 m.

4. Pod tym samym dachem, tuż przy porodówce winno być urządzone specjalne pomieszczenie dla cieląt — noworodków (profilaktorium) w którym powinny one pozostawać przez około 10 — 15 dni.

W ścianie oddzielającej porodówkę od profilaktorium winno być umieszczone szczelnie zamykające się okno, przez które podaje się noworodki do porodówki celem napojenia ich mlekiem matki.

5. Podłogi, ściany, żłoby, przegrody, ścieki, ganki (korytarze) i t.p. winny być łatwe do oczyszczania i odkażania oraz tak urządzone, aby wydzieliny i wydaliny oraz jakiekolwiek inne odpływy, jak również nawóz, nie mogły przedostawać się z porodówki do innych pomieszczeń dla bydła.

6. Po każdym porodzie lub poronieniu porodówka podlega dokładnemu oczyszczeniu i odkażeniu przeprowadzanemu zgodnie z postanowieniami załącznika Nr 4, niezależnie od obowiązku przeprowadzania odkażania bieżącego przez cały czas postoju w niej krów rodzących lub porzutek.

7. Porodówka musi posiadać własny sprzęt oborowy i przedmioty pielęgnacji, jako też osobną obsługę zaopatrzoną w specjalną odzież roboczą i obuwie.

8. Popłody, stosownie do zarządzenia lekarza weterynarii, podlegają nieszkodliwemu usunięciu przez spalenie lub głębokie zakopanie w ziemi (1,5 m).

9. Obornik i ściółka podlega nieszkodliwemu usunięciu w sposób podany w załączniku Nr 4.

Załącznik Nr 4

## INSTRUKCJA

### o sposobie oczyszczania i odkażania przy brucelozie bydła.

1. Oczyszczanie i odkażanie przy brucelozie bydła należy w każdym przypadku przeprowadzać w myśl wskazówek udzielanych przez lekarza weterynaryjnego.

2. W czasie trwania choroby osoby, które miały styczność ze zwierzętami chorymi, albo przebywały w zakażonych pomieszczeniach (oborach, porodówkach i t.p.), w którym przebywały zwierzęta zakażone brucelozą, winny przed opuszczeniem tych pomieszczeń oczyścić i odkazić ręce i inne zanieczyszczone części ciała, jak również odzież i obuwie.

W tym celu przy wyjściach z zakażonych pomieszczeń dla bydła winny być przygotowane naczynia z wodą, mydło, ręczniki i odpowiednie środki odkażające, jak również napojone nimi maty lub wiadra ze środkiem odkażającym.

3. Sprzęty, wozy, skrzynie i wszelkie przedmioty, które mają być użyte poza zagrodą zakażoną, o ile miały styczność ze zwierzętami zakażonymi brucelozą, przed ich wyniesieniem (wywiezieniem) z zakażonego pomieszczenia lub zagrody, w czasie trwania choroby muszą być oczyszczane i odkażane.

Naczynia (bańki) używane do mleka winny być w miejscu ich opróżniania oczyszczane i odkazane za pomocą pary wodnej lub przez wyparzane w 3% roztworze sody.

4. Nawóz i gnojówkę wolno wywozić z pomieszczeń zakażonych po uprzednim przemieszaniu ze zgęszczonym mlekiem wapiennym. Gnojówka może być wywożona tylko w szczelnych beczkach, a nawóz na możliwie szczelnych wozach z tym, że nie wolno przewozić ich drogami publicznymi.

5. Stanowiska, z których w czasie trwania choroby usunięto zwierzęta zakażone brucelozą, podlegają każdorazowo oczyszczeniu i odkażeniu.

6. W razie niebezpieczeństwa rozwlekania choroby za pośrednictwem gnojówki, ściekającej na drogi uczęszczane przez ludzi lub zwierzęta albo do studni, rzeki lub też innych zagród, należy przeprowadzić odkażenie gnojówki za pomocą gęstego mleka wapiennego.

7. Pomieszczenia dla bydła w zagrodach (oborach) zakażonych, pod kontrolą i wolnych od brucelozy oraz porodówki, izolatki i inne pomieszczenia, w których znajdują się zwierzęta zakażone brucelozą, jak również wszystkie osoby, narzędzia i przedmioty, z którymi zwierzęta miały pośrednią lub bezpośrednią styczność oraz nawóz, ściółka, gnojówka, ścieki, resztki paszy i t.p. podlegają oczyszczeniu i odkażeniu, które przeprowadzić należy co najmniej 2 razy do roku w następujący sposób:

a) **Nawóz, ściółkę, resztki paszy i t.p.** oraz wszelkiego rodzaju odpadki podlegające usunięciu z obory należy zebrać i spalić lub zakopać albo, po zwilżeniu gnojówką lub wodą, ułożyć w kopiec na przeciąg 3 tygodni.

Kopiec układa się w miejscu niedostępnym dla ludzi oraz zwierząt. Miejsce to wybrać należy w ten sposób, aby odpływy nie przedostawały się na inne podwórza, drogi oraz do studni, rzeki lub innych zbiorników wodnych.

Przed wzniesieniem kopca należy na spodzie ułożyć na ziemi dowolnej długości warstwę niezakażonego nawozu, słomy lub torfu o grubości około 25 cm, a szerokości około 1,5 — 2 m. Podlegający odkażeniu nawóz układa się następnie w kopiec o skośnych bokach do wysokości 1,25 m. Ułożony w ten sposób kopiec przykrywa się warstwą niezakażonego nawozu, słomy, liści torfu lub innego odpowiedniego materiału o grubości 10 cm, na którą nakłada się warstwę ziemi o grubości 10 cm; po trzech tygodniach cały nawóz jest wyjałowiony i nie podlega dalszym ograniczeniom.

Dowożenie nawozu do kopca winno być dokonywane na szczelnych środkach przewozowych bez posługiwania się przy tym obcymi zwierzętami.

Jeżeli nawóz i ściółka nie mogą być ułożone w kopiec należy je dokładnie odkazić przez zmieszanie z gęstym mlekiem wapiennym — (1 część świeżo gaszonego wapna, na 3 części wody).

W oborach z dużą ilością nawozu dopuszczalne jest usunięcie wierzchniej warstwy nawozu, o ile według uznania lekarza weterynaryjnego, w głębszych warstwach nawozu, zarazek utracił już swą zjadliwość.

b) **Zbutwiałe i uszkodzone części drewniane** urządzenia wewnętrznego obory należy usunąć i spalić.

c) **Odstający ze ścian tynk**, przemokniętą warstwę gliny lub piasku z podłogi obory należy zebrać i postąpić z nimi jak z nawozem.

d) Celem zapobieżenia zakażeniu się osób zatrudnionych przy oczyszczaniu, należy w każdym przypadku wykonać tymczasowe odkażenie całego wnętrza pomieszczeń dla bydła (wraz ze ścianami, powałami, i podłogami) i ich urządzeń, przez dokładne spryskanie ich 2% roztworem sody żrącej (kaustycznej), pozostawiając pomieszczenie to nieczynne do następnego dnia i dbając o możliwie szczelne zamknięcie okien i drzwi.

e) Następnego dnia po omieceniu i późniejszym dokładnym zeskrobaniu powały, ścian, przegród, koryt, żłobów, słupów, drągów oborowych, drzwi, oddrzwi, futryn i t.p. oraz po usunięciu uszkodzonych części drewnianych, należy je dokładnie wyszorować gorącym 3% roztworem sody lub wodą z mydłem, przy pomocy szczotek osadzonych w razie potrzeby, na długich trzonkach, aż do zupełnego usunięcia brudu.

Ze szczególną starannością oczyścić należy szpary, kąty, szczeliny i t.p. Oczyszczanie rozpocząć należy od powały, kończąc na oczyszczaniu podłogi.

f) **Śmiecie i zmiotki (stróżyny)** zebrane na podłodze przy mechanicznym oczyszczaniu, należy spalić lub postąpić z nimi jak z nawozem.

g) **Sprzęt oborowy i przybory z żelaza** (łańcuchy, pierścienie, widły, łopaty, żłoby i t.p.), o ile nie można wyżarzyć ich w ogniu, należy dokładnie oczyścić w sposób podany w punktach d) i e).

h) **Przedmioty lniane, konopne, wełniane, odzież, worki na pasze i t.p.** należy wyprać w gorącym 3% roztworze sody lub zmyć takim roztworem albo gorącą wodą z mydłem, albo włożyć je na przeciąg 2 minut do naczynia z wrzącą wodą lub z 3% roztworem sody, przy czym uważać należy, aby przedmioty te były całkowicie zanurzone w płynie.

i) **Przedmioty skórzane i gumowe** (nagłówki, rzemienie, pasy, obroże skórzane lub gumowe i t.p.) należy dokładnie zmyć wodą z mydłem za pomocą szczotki lub wiechcia, a następnie kilkakrotnie wytrzeć 1% roztworem sody żrącej.

8. Po mechanicznym oczyszczeniu pomieszczeń dla bydła (obory, porodówki i t.p) należy wybielić je gęstym mlekiem wapiennym.

9. Po dokonaniu oczyszczenia i odkażenia pożądane jest, o ile względy gospodarcze na to pozwalają, pozostawienie otworem na przeciąg kilku tygodni pomieszczeń dla bydła (z otwartymi oknami i drzwiami) celem u-

łatwienia swobodnego dostępu powietrza i słońca do ich wnętrza.

10. Osoby, które miały styczność ze zwierzętami zakażonymi brucelozą lub brały udział przy przeprowadzaniu oczyszczania i odkażania, winny oczyścić i odkazić ręce oraz inne obnażone części ciała, tudzież obuwie i odzież.

11. Do odkażania stosuje się następujące środki odkażające:
   a) **Mleko wapienne** zgęszczone, otrzymuje się z 1 części świeżo gaszonego wapna i 3 części wody.
   b) **Soda żrąca** (kaustyczna) w 2 i 1% roztworze.
   c) **Para wodna** z kotłów parowych lub innych specjalnych aparatów nadaje się do odkażania, zwłaszcza mniejszych naczyń na przykład: baniek do mleka i t.p., które odkażać należy nie tylko zewnątrz, lecz także i wewnątrz.
   d) **Wygotowanie w wodzie** do której można dodać 3% sody lub mydła. Przedmioty podlegające odkażeniu zanurza się przy tym w zimnej wodzie i dopiero gotuje się, pozostawiając je po zagotowaniu co najmniej w ciągu 15 minut we wrzącej wodzie.
   Zamiast gotowania można zastosować następujący sposób odkażenia:
      1. włożyć przedmioty na przeciąg 2 minut do naczynia z wrzącą wodą lub z rozcieńczonym mlekiem wapiennym albo z rozczynem sody, przy czym przedmioty winny być całkowicie zanurzone w płynie.
      2. jednym z płynów wskazanych w pkt 1 wyszorować dokładnie wewnętrzną i zewnętrzną powierzchnię przedmiotów podlegających odkażeniu.
   e) **Wypalanie w ogniu.**
   f) **Spalanie.**

Redakcja i Administracja: Ministerstwo Rolnictwa i Reform Rolnych, Warszawa, Nowogrodzka 56
Wydział Prezydialny Pokój 219. Tel. 887-84.

Konto P.K.O. I-1888/431. Dziennik Urzędowy Ministerstwa Rolnictwa i Reform Rolnych w Warszawie

ODBIORCA: Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem

Cena 1.80 zł.

Drukarnia Akcydensowa, W-wa Tamka 3 4.800.
Zam 1112 7.IV—27.IV—61. 2-B-29741